

Raadsinformatiebrief

Van	Burgemeester en Wethouder/Burgemeester	Zaak nr.	1634032
Aan	Gemeenteraad	RIB nr.	2025 - 2
Portefeuillehouder	B. Heller	Datum	22 januari 2025
Informatie bij	Joost Volkers	Tel. nr.	(035) 629 2481

Onderwerp

Jaarplan Programma Groen 2025

Kernboodschap

In 2024 is voortvarend gewerkt aan de uitvoering van het Programma Groen. Hilversum deed voor het eerst mee met het NK tegelwippen (15de plaats) en de inzet van de tegeltaxi werd door inwoners erg gewaardeerd. Gedurende het jaar werden verschillende groeninitiatieven gerealiseerd en groeide samenwerking met het groene vrijwilligersnetwerk. De eerste 6 vergroende speelplekken zijn dit jaar opgeleverd. Andere projecten zijn opgestart en volop in voorbereiding. In 2025 werken verder aan de realisatie van deze projecten (o.m. vergroenen speelplekken, natuurverbinding Laapersveld), starten we nieuwe projecten op (o.m. Koele plekken, natuurverbinding Raabos-Raaweg) en zorgen we met onze inwoners dat Hilversum nog groener wordt (o.m. NK tegelwippen, groeninitiatieven).

Aanleiding

Bij vaststelling van het [Programma Groen Hilversum 2040](#) is gelijktijdig het [Uitvoeringsprogramma Programma Groen 2023-2026](#) vastgesteld. In de begroting is budget opgenomen voor de uitvoering van het Programma Groen Hilversum 2040. In 2025 wordt doorgewerkt aan plannen die in 2024 zijn gestart. Daarnaast worden nieuwe projecten gestart in lijn met het uitvoeringsprogramma. Het jaarplan laat zien hoe met projecten, communicatie en monitoring binnen de vastgestelde budgetten uitvoering wordt gegeven aan het Programma Groen Hilversum 2040.

In het uitvoeringsprogramma Programma Groen staan projecten beschreven die bijdragen aan de doelen van het Programma Groen. Voor die projecten is een planning opgesteld, op basis van het beschikbare budget, planning van de teams Beheer en Onderhoud, Voorbereiding en Uitvoering en Ruimtelijke Kwaliteit en de planning van partners buiten de gemeente.

Terugblik 2024

Afgelopen jaar is in het uitvoeringsprogramma gewerkt aan 11 projecten. De te vergroenen speelplekken van 2023 zijn opgeleverd. De andere projecten zijn in voorbereiding, uitvoering of opgestart. Op de projectenkaart Programma Groen is te zien hoe de projecten zijn verdeeld over Hilversum. Tot nu toe is er veel geïnvesteerd in de meest versteende buurten van de stad. Naast de projecten hebben we ook gewerkt aan de inspanningen die staan geformuleerd in het Programma Groen.

In 2024 is verder gewerkt aan de groeninitiatieven uit 2023. Het leeuwendeel is uitgevoerd of in voorbereiding. Daarnaast is ook dit jaar weer geïnvesteerd in stevige groene (buurt)netwerken.

Communicatie speelt een belangrijke rol binnen het Programma Groen. Het afgelopen jaar is er veel inzet geweest op communicatie en participatie, bij zowel projecten als programmabrede onderwerpen. Alle communicatie wordt onder de paraplu 'Groen in Beweging' ondergebracht, met herkenbare vormgeving, kleuren en kernboodschappen.

In 2024 is verder gewerkt aan het monitoringsprogramma van het Programma Groen. Daarvoor is een lijst met indicatoren vastgesteld. Voor monitoring wordt veel gebruik gemaakt van gemeentelijke data als onderdeel van datagedreven werken.

Jaarplan 2025

In 2025 wordt op dezelfde voet doorgegaan met het Programma Groen. Lopende projecten, zoals het vergroenen van speelplekken en de natuurverbinding Laapersveld, zullen worden afgerond. Nieuwe projecten, zoals een nieuwe serie van te vergroenen speelplekken en de natuurverbinding Raabos-Raaweg zullen worden gestart. Daarnaast zijn er budgetten beschikbaar die worden ingezet bij andere projecten die daardoor meer kunnen bijdragen aan de doelen van het Programma Groen. Inwoners blijven een belangrijke rol spelen in de realisatie van het Programma Groen. Daarom worden in 2025 weer tegels gewipt, is er ruimte voor groeninitiatieven en worden vertraagde groeninitiatieven alsnog uitgevoerd.

Evaluatie bijvriendelijk maaibeheer

In 2021 is het bijvriendelijk maaibeheer uitgebreid om zo biodiversiteit in Hilversum te stimuleren en de overlast van eikenprocessierups te verminderen. De gemeenteraad is hier op 21 april 2021 over geïnformeerd met een [raadsinformatiebrief](#). Omdat het bijvriendelijk maaibeheer in 2025 wordt uitgebreid en omdat een evaluatie is toegezegd is deze als bijlage bij deze raadsinformatiebrief toegevoegd.

Uit de evaluatie van het bijvriendelijk maaibeheer komt naar voren dat op 4 van de 19 onderzochte locaties de vegetatie goed ontwikkeld is. Op andere locaties is de gewenste vegetatie nog niet ontwikkeld. Op een aantal daarvan locaties is de afgelopen jaren een impuls aan de vegetatieontwikkeling gegeven. Uit de Hilversum monitor blijkt dat het grootste deel van de inwoners positief staat tegenover het natuurlijk ogend groen. Vanaf 2025 wordt het bijvriendelijk maaibeheer verder uitgebreid. Het gaat om een areaaluitbreiding van 400.000m².

De afgelopen 3 jaar is gebleken dat bijvriendelijk maaibeheer binnen de beschikbare financiële middelen uitgevoerd kon worden. De verwachting is daarmee dat de voorgestelde verdere uitbreiding van het bijvriendelijk maaibeheer ook binnen de beschikbare financiële middelen uitgevoerd kan worden.

Vervolgtraject en betrekken gemeenteraad

Samen met de betrokken partners en inwoners wordt verder uitvoering gegeven aan het Programma Groen. De raad wordt uitgenodigd voor de groenborrel met het groene netwerk in januari. In het voorjaar wordt een werkbezoek voor de raad georganiseerd. De raad wordt daarnaast via de P&C cyclus geïnformeerd over de voortgang van het Programma Groen.

Burgemeester en wethouders van Hilversum,
de gemeentesecretaris,

de burgemeester,

mr. C.P. Torres Barrera

dr. ir. G.M. van den Top

Bijlage(n):

1. bijlage1-PGterugblik2024-A4-WCAG
2. bijlage2-PGjaarplan2025-A4-WCAG
3. bijlage3-evaluatiemaabeheer-A4-WCAG

Deze raadsinformatiebrief is digitaal beschikbaar op [internet](#) onder "Vergaderstukken", B en W-vergadering van 17 december 2024.

Terugblik 2024

Inhoudsopgave

ABC	3	Monitoring	15
Gerealiseerde projecten 2024	4	Inzichten uit indicatoren	17
Projecten uitgelicht	5	Biodiversiteit stimuleren	17
<i>Verwijderen zinloze verharding (1.3)</i>	5	<i>Kwaliteit van groen nulmeting (2020 & 2022)</i>	17
<i>Groeninitiatieven nader uitgelicht (1.2)</i>	7	<i>Kwantiteit aan groen nulmeting (2020 & 2022)</i>	17
<i>Bomen als Groen kapitaal (1.4)</i>	9	Klimaatbestendig inrichten	18
Inspanningen	10	<i>Nulmeting (2020, 2022 & 2023)</i>	18
Financiën	11	Zorgen dat groen beter bijdraagt aan onze vitaliteit (2023)	18
Groene netwerken	11	<i>Beleving van groen</i>	18
Lokaal, inheems en biologisch	11	<i>Toegang tot groen nulmeting</i>	18
Communicatie	12	Monitoring en participatie	19
Vergroenen Speelplekken (1.1)	12	Meetnet Urbane Soorten	19
600 boompjes voor particuliere tuinen	13	Tel Insecten Mee	19
Bushokjes	14	Wildcameraproject	19
Maandelijkse digitale nieuwsbrief	14	Andere projecten en het Programma Groen	19

De terugblik over 2024 beslaat de periode tot en met oktober 2024 dus niet een volledig jaar.

ABC

Het Programma Groen kent 3 doelen:

Biodiversiteit stimuleren

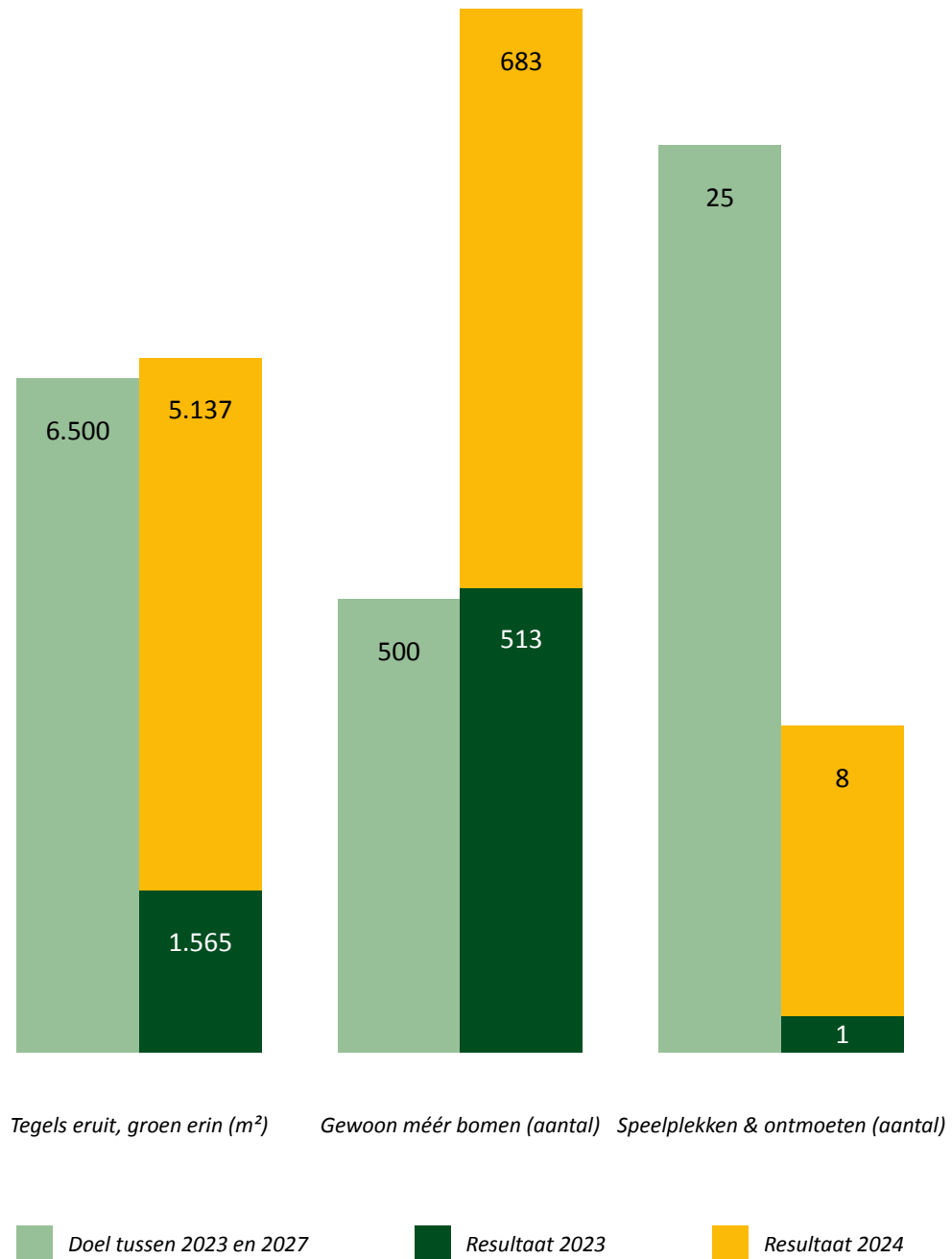

Klimaatadaptief inrichten

Zorgen dat groen beter bijdraagt aan onze vitaliteit

Het ABC bestaat uit een vertaling van deze doelen in voor iedereen zichtbare en beleefbare indicatoren van het Programma Groen. Wat zien de inwoners op straat en in hun buurt? Tussen 2023 en 2027 willen we 6.500 m² tegels vervangen (linker kolom) door groen, 500 bomen planten (middelste kolom) en 25 speelplekken vergroenen (rechter kolom).

Gerealiseerde projecten 2024

Afgelopen jaar is in het uitvoeringsprogramma gewerkt aan 11 projecten. De te vergroenen speelplekken van 2023 zijn opgeleverd. De andere projecten zijn in voorbereiding, uitvoering of opgestart. Op de projectenkaart Programma Groen is te zien hoe de projecten zijn verdeeld over Hilversum. Tot nu toe is er veel geïnvesteerd in de meest versteende buurten van de stad. Naast de projecten hebben we ook gewerkt aan de inspanningen. Elders in deze terugblik staat een overzicht van wat daarvan afgelopen jaar is opgepakt.

1.1 Vergroenen speelplekken 2023

Lutherhof: gereed
Hoviusstraat: gereed
Klavermeent: gereed
Zevenbergen: gereed
Ruitersweg: gereed
Goudwesmeent: gereed

1.2 Stimuleren groeninitiatieven

Voor 2024 zijn 30 initiatieven die in 2023 waren ingediend in behandeling genomen. Dit jaar zijn 12 initiatieven gerealiseerd en 9 zijn nog in uitvoering, 5 staan on hold of schuiven door naar 2025 en 4 zijn afgewezen. Er vindt nog evaluatie plaats om te zien op welke wijze we de groeninitiatieven voort zullen zetten.

1.3 Verwijderen zinloze verharding

In 2024 is een oppervlak van 5.137 m² aan zinloze verharding verwijderd. 3.548 m² groen is toegevoegd aan de openbare ruimte en inwoners hebben 1.589 m² aan tegels van particuliere grond verwijderd.

1.4 Bomen als groen kapitaal

Om de groene baten optimaal te kunnen leveren is het belangrijk dat bomen in een goede en gezonde standplaats staan. Daarvoor is gestart met het verzamelen van gegevens:

- uitbreiding bomenpaspoort in jaarlijkse schouwronde
- inkoop data boomkroonbedekking en wortelrisicozones
- voorbereiding standplaatsonderzoek

Projecten uitgelicht

Verwijderen zinloze verharding (1.3)

Het doel in het Uitvoeringsprogramma Groen is 6.500 m² zinloze verharding verwijderen tussen 2023-2027. In 2024 hebben we dit doel reeds gehaald met ruim 6.700 m² verwijderde verharding (tot begin november 2024). Naast bestaande projecten zoals het vergroenen van speelplaatsen, is ook bij andere werkzaamheden zoals bij vervanging van riool extra vergroening aangebracht in de straat. Daarnaast is dit jaar bij de Kamerlingh Onnesweg een grote strook verharding omgezet naar groen.

Hilversum heeft dit jaar voor de eerste keer meegedaan aan het NK Tegelwippen. We zijn met 38.424 tegels (422,79 tegels/1000 inwoners) geëindigd op de 15^e plaats. Niet alle inwoners hebben de tegels doorgegeven aan NK Tegelwippen, waardoor het daadwerkelijke aantal gewipte tegels hoger ligt. Deelname aan deze wedstrijd heeft voor extra energie gezorgd op het verwijderen van verharding. Binnen de gemeentelijke organisatie is er met positieve energie meegedacht om kansen te verzilveren in de openbare ruimte. Uit de stad hebben we veel positieve reacties gekregen op de inzet van de tegeltaxi. Meer dan 1400 m² verharding is hiermee opgehaald bij 214 huishoudens.

Enkele citaten uit de enquête over de tegeltaxi:

De tegeltaxi haalde bij 214 huishoudens tegels op

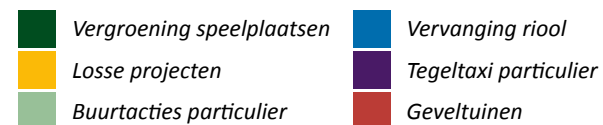
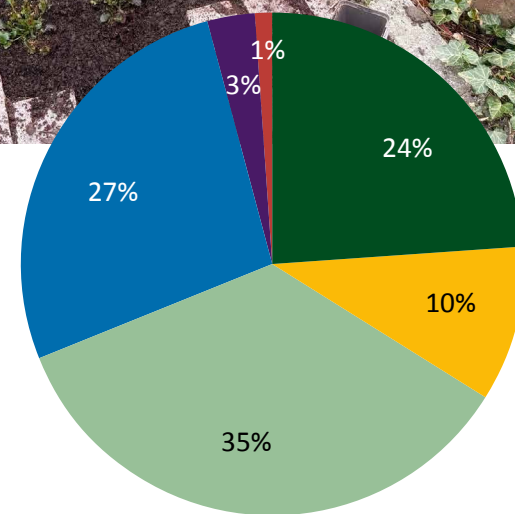

Startsein van het NK tegelwippen 21 maart 2024

Het startsein van het NK Tegelwippen vond plaats op 21 maart 2024 voor het stadskantoor om als gemeente het goede voorbeeld te geven. Wijkregisseurs, toezichthouders en groene ambassadeurs uit Hilversum waren voor de aftrap aanwezig. Het kampioenschap liep tot 31 oktober 2024.

Verwijderde verharding	M ² gewipt
Vergroening speelplaatsen	1.212
Vervanging riool	536
Losse projecten	1.800
Tegeltaxi particulier	1.400
Buurtacties particulier	144
Geveltuinen	45
Totaal	5.137

Verdeling m² van de verwijderde verharding

M² vergroening

Op basis van de aanmeldingen van de tegeltaxi is in onderstaande tabel te zien dat in alle wijken inwoners actief zijn geweest. Ook 3 buurtacties waar 40 huishoudens aan mee hadden gedaan zijn in deze tabel verwerkt.

Postcode	Deelnemers	M² gewipt
1211	38	140,5
1212	3	20
1213	6	29
1214	28	212
1215	20	103,5
1216	8	64
1217	4	55
1218	15	138
1221	30	261
1222	30	245
1223	32	319
Totaal	214	1587

Aantal huishoudens per postcodegebied dat actief is geweest met tegelwippen.

Groeninitiatieven nader uitgelicht (1.2)

In 2024 werden 30 initiatieven vanuit 2023 in behandeling genomen.

Initiatief	Eenvoudig	Middelcomplex	Complex	Totaal
Gerealiseerd	8	2	2	12
In behandeling	1	5	3	9
Doorgeschoven 2025		1		1
Actie bij inwoner		2		2
On hold (planning)			2	2
Afgewezen/ ingetrokken	1		3	4
Totaal	10	10	10	30

Begin november zijn van deze initiatieven 12 gerealiseerd en 9 zijn nog in behandeling. Vooral uit de meest versteende buurten zijn veel initiatieven binnengekomen, zoals Kleine Driftbuurt, Liebergen, Vitusbuurt, Havenstraatbuurt, Geuzenbuurt en Kerkelanden. Enkele initiatieven zijn te groot om direct te realiseren. Vooral de capaciteit om deze goed op te pakken met een projectleider is beperkt.

Voorbeelden van simpele initiatieven zijn: boomspiegels beplanten en vergroten, bollen planten, geveltuinten aanleggen, lezingen over biodiverse thema's organiseren en het maken en uitzetten van eendenkorven voor wilde eenden. Middelcomplexere initiatieven zijn bijvoorbeeld gevels laten begroeien, paaltjes en poeven vervangen door bloembakken en klimplantpalen plaatsen als een boom niet mogelijk is. Complexe vraagstukken zijn de aanleg van een wadi, vergroenen van speelplekken, het realiseren van een buurtparkje en de aanleg van een minibos.

Enkele initiatieven zijn afgewezen omdat deze conflicteren met ons beleid, bijvoorbeeld vanwege verkeersveiligheid of vanwege een te beperkte toegankelijkheid. Voorbeeld hiervan is het vervangen van een gangpad door houtsnippers. Daar waar een initiatief niet mogelijk is, proberen we tot een alternatief te komen.

Een foto-impresie van gerealiseerde initiatieven

Initiatieven die zijn uitgesteld worden veelal afgestemd op werkzaamheden en projecten die al gepland staan. Een initiatief dat meer tijd vraagt is bijvoorbeeld het vinden van een goede plek voor een ecohedraal en het beheer

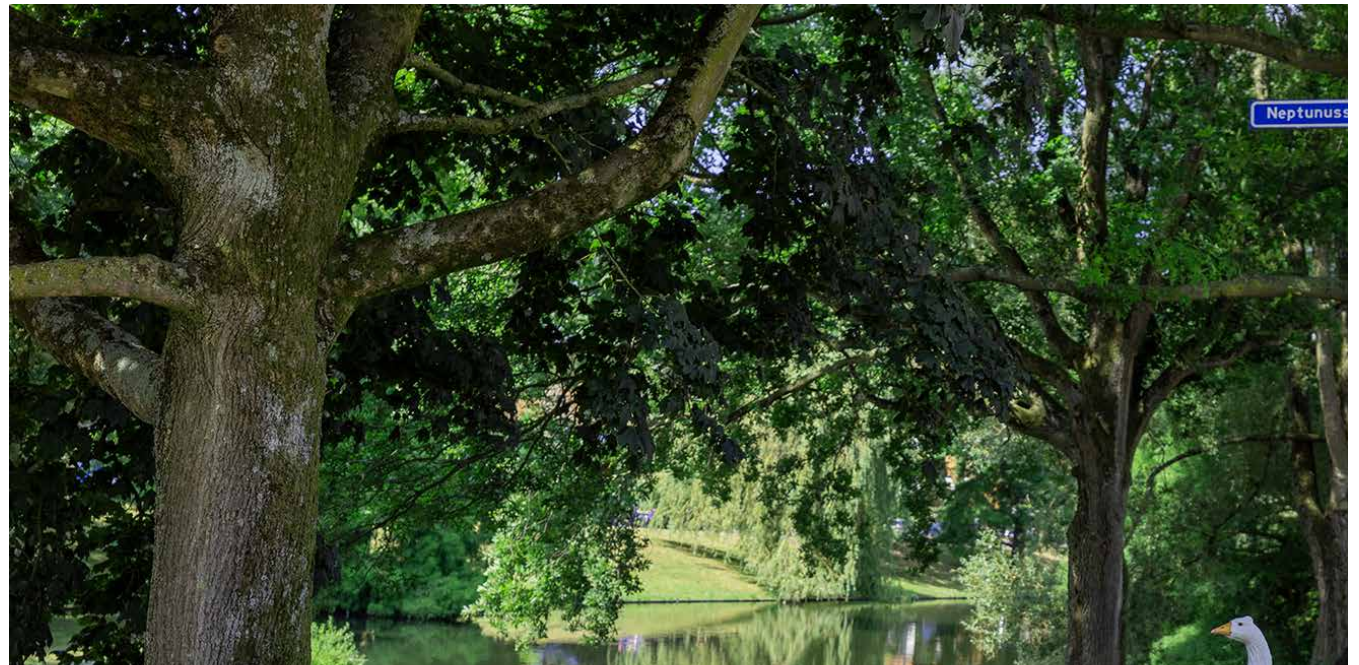
daarvan. Het Jan Kortplein is een initiatief dat is omarmd als nieuwe koele plek en dat een apart project is geworden. Weer een ander project wordt meegenomen in vervanging riolering en herinrichting van de openbare ruimte.

Bomen als Groen kapitaal (1.4)

In 2024 is begonnen met het project 12 Bomen als Groen Kapitaal (uitvoeringsprogramma blz. 20). Om de groene baten optimaal te kunnen leveren is het belangrijk dat bomen in een goede en gezonde standplaats staan. We brengen het boomkroonvolume in beeld en we doen onderzoek naar waar verbetering van de standplaats nodig is. Het onderzoek zal aanbevelingen en een plan van aanpak bevatten ten aanzien van het boombeheer in het algemeen en specifiek ten aanzien van standplaatsverbetering. Het project bestaat uit een aantal onderdelen.

1. In de jaarlijkse schouw (telkens een kwart van het areaal gemeentebomen) worden de aspecten kwaliteit (beheerbaarheid) en waarde (bijdrage aan ecosystemendiensten) toegevoegd aan het boompaspoort.
2. Dit jaar zijn voor het eerst data van het boomkroonoppervlak aangekocht. Team Informatie-management ontwikkelt komend jaar een rekenmodule die het boomkroonoppervlak combineert met de boomhoogte zodat het boomkroonvolume kan worden berekend en gemonitord.
3. De opdracht voor het standplaatsonderzoek staat op korte termijn ingepland. In dit onderzoek worden op basis van categorieën van standplaatsen en de kwaliteit van de bomen (kroonvolume, beheerbaarheid etc.) aanbevelingen gedaan voor beheer en investeringen.

De boomdata worden tevens meegegeven aan elke partij die ondergrondse werkzaamheden gaat uitvoeren in Hilversum.

Inspanningen

In het Programma Groen Hilversum 2040 zijn 9 inspanningen omschreven. Deze inspanningen beschrijven de principes die we meenemen in ons dagelijks werk als gemeente, zoals bij het adviseren bij ontwikkelingen, het ondersteunen van bewonersinitiatieven, het toetsen van bouwplannen, het beheren van groen en het ontwerpen van de openbare ruimte. Sommige inspanningen hebben ook betrekking op het werk en initiatieven van inwoners, instanties en ondernemers. In 2024 is op veel manieren invulling gegeven aan de 9 inspanningen. Een kleine greep uit de inspanningen:

Overgangen en verbindingen maken tussen verschillende groengebieden binnen en buiten de stad.

De Groene Schakel is dit jaar voltooid, een netwerk van ecodeucten over de A27 en faunatunnels onder de spoorbaan. De Groene Schakel is een belangrijke schakel in het in stand houden en vergroten van de biodiversiteit in het Gooi. (Inspanning 1. Groengebieden binnen Hilversum met elkaar en met het buitengebied verbinden; Inspanning 9. Zorgen voor toekomstbestendige natuurgebieden en landschappen)

Zorgen dat stadsranden waar mogelijk natuurlijker worden met inheemse planten en deze te laten verruigen.

Toepassing van stinzenbollen en kruidenrijk grasmengsel langs de Kamerlingh Onnesweg. (Inspanning 3. Binnenstedelijk groen, zowel openbaar als privé, natuurlijker inrichten en beheren)

Financiën

In de voorjaarsnota 2024 zijn de meeste investeringsbudgetten voor het Programma Groen met 30% verhoogd. Aanleiding voor deze verhoging waren de eerste aanbestedingsresultaten (vergroenen speelplekken) en het gegeven dat de budgetten in het uitvoeringsprogramma zijn gebaseerd op niet geïndexeerde ramingen uit begin 2022. Omdat in de raming van het project Oude Haven nog financiële ruimte zat is voor dat specifieke project geen budgetverhoging aangevraagd. In de voorjaarsnota is ook extra exploitatiebudget van € 100.000 toegekend voor de verdere afhandeling van groeninitiatieven.

Behalve aan groeninitiatieven werd het exploitatiebudget in 2024 onder meer besteed aan het NK tegelwippen, monitoring, inkoop van bomendata, onderzoek en communicatiecapaciteit en –middelen.

Groene netwerken

Wij organiseren jaarlijks twee groene netwerkborrels zodat zowel individuele initiatiefnemers, georganiseerde initiatiefnemers en onze interne stakeholders elkaar kunnen ontmoeten. Gebleken is dat alle stakeholders bij elkaar (juist ook intern en extern) enthousiasmeert en motiveert om het ‘groene werk’ voort te zetten. Men kan uitdragen waar hij/zij/hen aan werkt en waar hij/zij/hen voor staat. Ook zet het aan tot meer kruisbestuivingen en samenwerkingen. Kortom, expliciet onze dank uitspreken én tegelijk de gelegenheid bieden om te netwerken wordt erg gewaardeerd.

Lokaal, inheems en biologisch

Sinds dit jaar werken we samen met lokale kwekers met een waardebon voor inheemse, biologische beplanting voor geveltuintjes. Hiermee stimuleren we toepassing van inheemse beplanting die meer bijdraagt aan biodiversiteit dan de meeste uitheemse beplanting.

Communicatie

Communicatie speelt een belangrijke rol binnen het Programma Groen. Het afgelopen jaar is er veel inzet geweest op communicatie en participatie, bij zowel projecten als programma brede onderwerpen. Alle communicatie wordt onder de paraplu 'Groen in Beweging' ondergebracht, met herkenbare vormgeving, kleuren en kernboodschappen. Hieronder lichten we drie onderwerpen uit die veel aandacht hebben gekregen.

Speelplek Lutherhof

Opening speelplek Klavermeent

Vergroenen Speelplekken (1.1)

In 2024 zijn de vergroende speelplekken van 2023 opgeleverd. Voor de zomervakantie werden de speelplekken aan de Klavermeent en de Lutherhof feestelijk geopend. De resterende vier speelplekken moesten voor uitvoering wachten tot het nieuwe plantseizoen in het najaar van 2024.

De vergroeningsslag wordt gewaardeerd; de participatiebijeenkomsten zijn specifiek gericht op kinderen, de meeste gebruikers van de plekken en zijn op de plek zelf. Tevens is er de mogelijkheid om online mee te denken. Voor elk plein kennen de bijeenkomsten verschillende niveaus. De eerste participatiebijeenkomst richt zich op het samen creëren met kinderen en omwonenden; het ophalen van alle wensen die de input zijn voor het eerste schetsontwerp. De tweede bijeenkomst zijn deze wensen uitgewerkt tot een voorlopig ontwerp en kunnen bewoners en andere belanghebbenden hun mening geven. Meestal is er daarna overeenstemming, maar als de wensen wat meer uiteenlopen komt er nog een derde participatiebijeenkomst. De bijeenkomsten werden goed bezocht door jong en oud.

600 boompjes voor particuliere tuinen

In oktober en november hebben we gratis inheemse boompjes voor particuliere tuinen weggegeven onder de noemer 'Gewoon méér bomen'. Boompjes weggeven is een laagdrempelige manier om inwoners te helpen hun tuin te vergroenen. Zo zorgen we samen voor meer groen en vergroten we de biodiversiteit in Hilversum.

De inschrijving verliep online en tijdens het DuurSamen Festival 2024 in en rond het Duurzaamheidscentrum. Om inwoners op de hoogte te stellen van deze actie, hebben we verschillende communicatiemiddelen ingezet: onze website, de gemeentelijke sociale-media-kanalen, de gemeentelijke pagina in de Gooi en Eembode en de digitale nieuwsbrief Groen in Beweging.

Op sociale media is twee keer gepost en heeft deze actie veel aandacht gekregen, met een bereik van 1512 lezers. Uiteindelijk zijn er meer dan 600 aanmeldingen voor een gratis boompje binnengekomen – en we hadden er 'maar' 600 te vergeven. We hebben de mensen die naast het net visten een plek op de wachtlijst aangeboden voor volgend jaar. De animo is dus omhooggegaan vergeleken met 2023 toen het er rond de 430 inschrijvingen waren voor 500 boompjes.

Bushokjes

Vanaf juni zijn door heel Hilversum nieuwe abri's (bushokjes) geplaatst. De nieuwe abri's zijn duurzaam, groen en modern. Alle nieuwe abri's hebben een groen dak, 30 hebben een bijenhotel en bij 20 abri's zijn groene wanden met planten geplaatst. Zo dragen de bushokjes bij aan de leefomstandigheden van dieren in de stad en biodiversiteit. Voor 4 abri's heeft Programma Groen een permanente plek om informatieposters in te hangen die de bezoeker voorziet in ecologische kennis over het gebied waar de abri staat. Een leuke bijkomstigheid is dat we voor het prachtige beeldmateriaal samengewerkt hebben met diverse fotograferende stakeholders.

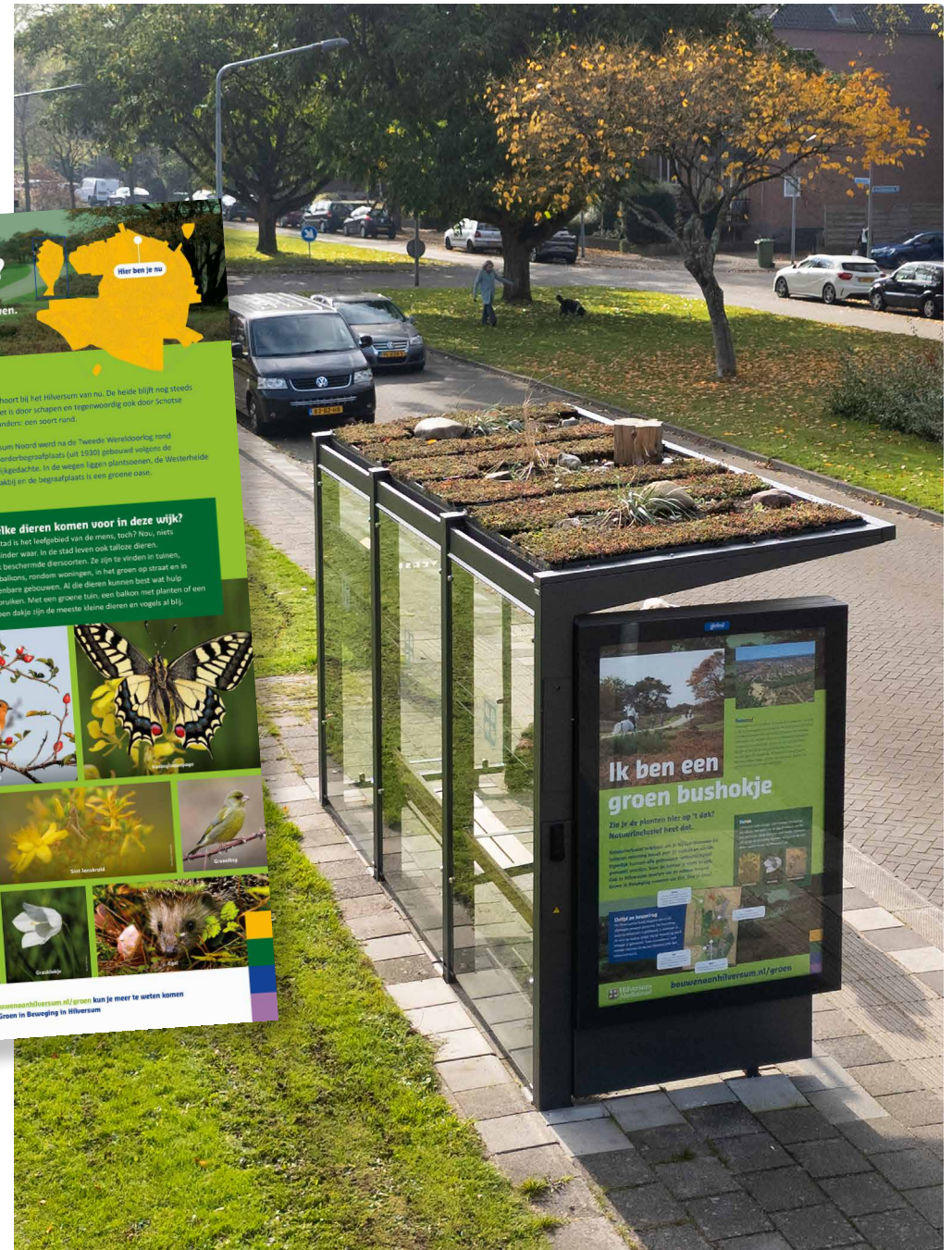
Maandelijkse digitale nieuwsbrief

Dit jaar hebben we de maandelijkse digitale nieuwsbrief, vol nieuws en activiteiten rondom Groen in Beweging gecontinueerd. De nieuwsbrief heeft momenteel 806 abonnees. In deze nieuwsbrief delen we ons eigen nieuws, maar ook nieuws en activiteiten van onze eerste ring stakeholders, zowel intern als extern. We vragen hen elke maand actief om input.

Voorbeeld poster heidelandschap

Bushalte laan 1940-1945 (heide)

Monitoring

Monitoring In 2024 is verder gewerkt aan het monitoringsprogramma van het Programma Groen. Voor het monitoren van de doelen van Programma Groen is een lijst met indicatoren vastgesteld. Voor monitoring wordt gebruik gemaakt van gemeentelijke data. Van sommige indicatoren hebben we daarom ook gegevens uit eerdere jaren. In 2021 is in het kader van de Groene Stad Challenge op verschillende indicatoren een 0-meting gedaan op basis van satellietbeelden uit 2020. Dit is de basis voor de monitoring van de doelen 'Biodiversiteit vergroten en Klimaatbestendig inrichten'. Voor het doel 'Bijdrage van groen aan vitaliteit' wordt gebruik gemaakt van de Hilversum monitor. De onderstaande indicatoren worden jaarlijks gemonitord. Dit jaar zijn de resultaten op basis van luchtfoto's uit 2022 met de gemeente gedeeld en zijn de gegevens uit 2020 en 2022 met elkaar vergeleken.

Dat betekent dat de inspanningen uit Programma Groen nog niet terug te zien zijn in de gegevens, want het Programma Groen is eind 2022 vastgesteld.

Doel	Thema	Indicator	Meetjaar(en)
 Biodiversiteit stimuleren	Kwaliteit van groen	boomkroonvolume	Nog niet beschikbaar
		score verdeling van grijs vs groen en blauw	2020, 2022
		verhouding lage, middelhoge, en hoge vegetatie	2020, 2022
		gemiddelde gezondheid van het groen	2020, 2022
		populatiegroottes urbane vogelsoorten	Ingekocht, nog niet geanalyseerd
		vegetatie distributiescore	2020, 2022
	Kwantiteit aan groen	m ² openbaar groen binnen de bebouwde kom per inwoner	2020, 2022
		m ² groen per inwoners	2020, 2022
		% groen van totaaloppervlak per buurt	2020, 2022
 Klimaatbestendig inrichten	Hittestress en Koelte	boomkroonbedekking	Ingekocht, nog niet geanalyseerd
		oppervlakte waar afstand tot groene koele plekken meer dan 300 m is.	2022
		% groen van totaaloppervlak per buurt	2020, 2022
		schaduw op belangrijke fiets/wandelroutes	2022
		last van hitte op warme dagen	2023
 Zorgen dat groen beter bijdraagt aan onze vitaliteit	Beleving van groen	positieve houding tegenover natuurlijk ogend (dus minder intensief beheerd) openbaar groen	2020 t/m 2023
		mate waarin groen uitnodigt tot bewegen in de buurt	2023
	toegang tot groen	tevredenheidsscore aanwezigheid en kwaliteit van groen in eigen buurt	2023

Inzichten uit indicatoren

In dit deel staan de belangrijkste inzichten uit de gegevens die tot nu toe opgehaald zijn. Omdat monitoring pas net begonnen is schetsen de inzichten een beeld en dienen deze vooral als nulmeting. De ontwikkelingen die we hier schetsen dateren van (kort) voor het vaststellen van het Programma Groen. We kunnen nog niet spreken van trends of effecten. De effecten van het Programma Groen zullen in de monitoring van de komende jaren duidelijk gaan worden.

Biodiversiteit stimuleren

Kwaliteit van groen nulmeting (2020 & 2022)

De kwaliteit van het groen in Hilversum is goed, maar er is ruimte om te verbeteren.

Hilversum heeft gemiddeld veel groen ten opzichte van verharding. Bovendien scoort het groen gemiddeld op de gezondheidsscore. Op beide indicatoren is ruimte voor groei. Bovendien is het groen in Hilversum niet evenredig verdeeld

in de buurten (lage distributiescore). Hierdoor is het groen slecht verbonden. De vraag is of het ruimtelijk mogelijk is om de verbondenheid betekenisvol te kunnen verbeteren.

Hilversum benadert de vegetatie ambities (bomen, struiken en gras).

Hilversum benadert de gestelde ambitie voor hoge vegetatie (30%), maar de ontwikkeling is in de periode voor het programma Groen licht achteruitgegaan (1% afname 2022 t.o.v. 2020). Hetzelfde geldt voor de ambitie voor de lage vegetatie (20%). Op de ambitie voor middelhoge vegetatie (struiken) schieten we nog tekort met 5,1%: we zijn nog lang niet in de buurt van onze ambitie (15%).

Er zijn geen grote veranderingen in kwaliteit van het groen gemeten in de nulmetingperiode.

Op een paar buurten na zijn de veranderingen in de indicatoren van de kwaliteit van het groen klein. De meeste indicatoren zijn minder dan 5% toe- of afgenomen in 2022 t.o.v. 2020. Er zijn nog onvoldoende data om te kunnen zeggen of dit zo zal blijven.

De kwaliteit van het groen neemt lichtelijk af in de nulmetingperiode.

Ondanks dat er geen grote veranderingen zijn nemen de kwaliteit van het groen indicatoren

over de periode tot 2022 in de meeste buurten af. Zo neemt de verharding naar verhouding toe en gaat het aandeel bomen achteruit. Dit is in lijn met landelijke trends. De gelijke verdeling van het groen over Hilversum verbetert licht.

Kwantiteit aan groen nulmeting (2020 & 2022)

Er is geen verandering in totaaloppervlak aan groen in Hilversum in de nulmetingperiode.

Zowel in procenten van totaaloppervlak en m² per Hilversummer is onveranderd (schommelingen binnen de marge). Er zijn niet genoeg data om te kunnen zeggen of dit zo zal blijven. Wel zijn er grote verschillen tussen buurten. Buurten in het Centrum hebben weinig oppervlak groen.

Door methodologische beperkingen kunnen we nog niet veel zeggen over de kwantiteit van het groen per buurt.

De indicator m² groen per buurtinwoner laat met de rekenmethode van de Groene Stad Challenge ook demografische veranderingen zien. Op basis van de voorlopige analyse kunnen we stellen dat in de buurt Arenapark er een toename is in m² groen per buurtinwoner (geen demografisch effect). Er is zo'n 195 m² groen bijgekomen in 2022 t.o.v. 2020. Dit is bijna een verdubbeling (142% toename in m² per buurtinwoner).

Klimaatbestendig inrichten

Nulmeting (2020, 2022 & 2023)

De helft van Hilversummers ervaart veel tot enige overlast van hitte tijdens warme zomerdagen.

De meeste mensen die aangaven hitteoverlast te ervaren wonen in Oost, Noordoost en Centrum. Dit zijn ook de wijken waar relatief weinig groenbedekking is. Noordwest en Landelijk gebied ervaren het minste hitteoverlast.

Wijken waar hitteoverlast ervaren wordt, zijn ook wijken waar weinig groen is.

Buurten die weinig groen hebben liggen in wijken waar uit de Hilversum Monitor bleek dat veel tot enige hitteoverlast ervaren wordt. Dit komt ook overheen met de afstand tot koelte analyse, waar buurten zoals Liebergen, Centrum en Geuzenbuurt meer dan 400 m van koele groene plekken liggen.

Veel buurten in Hilversum hebben maar beperkt schaduw op fiets- en looproutes.

Dit zijn vaak ook buurten waar hitteoverlast ervaren wordt, zoals Centrum, Geuzenbuurt, Astronomische buurt. Anna's Hoeve en Kerkelanden zijn de buurten met het minste schaduw op fiets- en wandelroutes (minder dan 30% schaduw).

Zorgen dat groen beter bijdraagt aan onze vitaliteit (2023)

Beleving van groen

Hilversummers staan positief tegenover natuurlijk ogend groen.

Al sinds 2020 geven 60% van de inwoners dit aan. In de meeste wijken neemt de positieve houding tegenover natuurlijk ogend groen toe. Alleen Noordoost en Zuidwest wijken is de houding tegenover natuurlijk ogend groen neutraler geworden.

Hilversummers geven aan dat groen uitnodigt tot bewegen, behalve in het Centrum.

Het merendeel van de Hilversummers geeft in de 2023 nulmeting aan dat groen in grote of enige mate aanmoedigt tot bewegen in de wijk (63%). Het Landelijke gebied, Noordwest en Meent hoog scoren het hoogst in tevredenheid van groen. Het Centrum is het minst tevreden, waar bijna de helft aangeeft dat het groen nauwelijks tot helemaal niet uitnodigt tot bewegen (45%).

Toegang tot groen nulmeting

Hilversum krijgt een voldoende op aanwezigheid en kwaliteit van het groen in eigen wijk.

Gemiddelde tevredenheidsscore voor kwaliteit en aanwezigheid van groen voor Hilversum is voldoende (7,35). Landelijk gebied, Noordwest en de Meent geven gemiddeld een hoog cijfer (8-9). Het rapportcijfer voor het centrum is het laagst (6), waarmee het gemiddeld net voldoende krijgt.

Monitoring en participatie

Bij drie monitoringsonderwerpen is het afgelopen jaar gebruik gemaakt van de kennis en inzet van inwoners.

Meetnet Urbane Soorten

In samenwerking met SOVON en de Vogelwerkgroep Gooi en Omstreken zijn er vrijwilligers geworven voor het door SOVON gecoördineerde Meetnet Urbane Soorten (MUS). MUS is een landelijk meetnet dat de broedvogels in steden en dorpen in kaart brengt. Dankzij de inspanningen tellen deze vrijwilligers nu de broedvogels in heel Hilversum.

Tel Insecten Mee

In samenwerking met de Vlinderstichting worden op verschillende locaties in Hilversum door vrijwilligers vlinders, nachtvlinders en libellen geteld. Voor een periode van 5 jaar begeleidt de Vlinderstichting deze vrijwilligers.

Wildcameraproject

De afgelopen twee jaar hebben in 60 tuinen wildcamera's gestaan om te kijken wat voor een wilde dieren er in Hilversumse tuinen voorkomen. Zes vrijwilligers hebben deze camera's geplaatst en de foto's geanalyseerd onder begeleiding van een ecologisch adviesbureau. Het rapport met de uitkomsten kunt u lezen op bouwenaanhilversum.nl.

Andere projecten en het Programma Groen

Buiten de projecten die staan genoemd in het Uitvoeringsprogramma Groen 2023-2026 is in projecten, investeringsprogramma's en gebiedsagenda's vanuit het Programma Groen inhoudelijk ondersteund, zodat ook die ontwikkelingen bijdragen aan een groen en gezond Hilversum voor mens en dier. In 2024 werden 10 projecten uitgevoerd die bijdragen aan het Programma Groen. In de planvorming is vanuit het Programma Groen inhoudelijke inbreng geleverd. De bijdragen aan de doelen van het Programma Groen variëren van het vergroenen van wegbermen (klimaatadaptatie), het aanbrengen van meer gelaagdheid in beplanting (biodivers inrichten) tot het voor kinderen meer beleefbaar maken van groen (vergroenen speelplek Lijsterweg).

Projecten 2024	Vergroten Biodiversiteit	Klimaat-adaptief inrichten	Zorgen dat groen bijdraagt aan vitaliteit
Van Hengellaan, Chr.de Wetlaan (Trompenberg oost) - verbreden groene bermen			
Comes Oolenstraat, Hertog Aelbrechtstraat en Van Neijenrodestraat - aanplant nieuwe bomen (extra)			
Sterrelaan - aanplant nieuwe bomen en behoud bestaande goede bomen			
Lambertus Hortensiuslaan, Van Yssumlaan en De Rijklaan - aanbrengen groenvakken bij kruisingen			
Eikbosserweg - ecologisch inrichten plantsoen en bermen			
Busken Huetplein - aanleg wadi, biodiverse herinrichting plantsoen			
Diamantstraat - aanplant extra bomen			
Wisseloordlaan - aanleg groene bermen en extra bomen			
Janseniushof 36-62 - biodivers renoveren plantsoen			
Erasmuslaan thv garageboxen - biodivers renoveren plantsoen			

Hilversum
Mediastad

Jaarplan 2025

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Projecten	3
Nieuwe projecten	4
Lopende projecten uit 2023 en 2024	5
Projecten uitgelicht	6
<i>Versterken ecologische verbindingzones door uitbreiding bijvriendelijk maaibeheer (1.3 & 2.4)</i>	6
<i>Natuurinclusief bouwen (2.7)</i>	7
<i>Landelijke aanpak natuurvriendelijk isoleren en Pre-SMP</i>	8
<i>Koele Groene Routes (1.5)</i>	8
Financiën	9
Samenwerking	10
Betrekken inwoners en organisaties	11
Stimuleren groeninitiatieven	11
Uitdeelactie boompjes en hagen	11
Communicatie	12
Campagne	12
Monitoring	12
Andere projecten en het Programma Groen	13

Inleiding

Bij vaststelling van het [Programma Groen Hilversum 2040](#) is gelijktijdig het [Uitvoeringsprogramma Programma Groen 2023-2026](#) vastgesteld. In de begroting is budget opgenomen voor de uitvoering van het Programma Groen Hilversum 2040. In het uitvoeringsprogramma staan projecten beschreven die bijdragen aan de doelen van het Programma Groen. Omdat plannen en uitvoeringskosten aan veranderingen onderhevig zijn en omdat vanuit het Programma Groen wordt gekeken of kan worden meegelift op andere projecten, programma's of ontwikkelingen (fysiek domein en sociaal domein) wordt jaarlijks terug- en vooruitgekeken op de uitvoering van het Programma Groen.

Projecten

Na bijna twee jaar werken aan projecten van het Programma Groen zijn veel projecten volgens planning gestart. De doorlooptijden blijken wel vaak langer dan vooraf ingeschat. Ook afstemming met andere projecten en partners zorgt ervoor dat projecten later worden gestart en gerealiseerd. Omdat een aantal budgetten uit het Programma Groen bedoeld is om bij te

dragen aan andere projecten (om een groene plus te realiseren) is de voortgang ook afhankelijk van de betreffende projecten.

In 2025 zijn nog veel projecten uit 2024 in voorbereiding en uitvoering. Deze staan in het projectenoverzicht in de terugblik. Daarnaast worden nieuwe projecten opgestart.

Nieuwe projecten

Project	Krediet Programma Groen	Toelichting	Jaar van realisatie (verwacht)
1.1 Vergroenen speelplekken 2025	€ 260.000	Voor 2025 staan de volgende speelplekken op de planning voor vervanging en vergroening: 1. Nieuwlandseweg t.h.v. 53 2. Prinsenstraat t.h.v. 23 3. Röntgenstraat t.h.v. 4 4. Geuzenweg t.h.v. 224 5. Ohmstraat 27	2026
1.2 Natuurverbinding Raabos-Raaweg	€ 670.000	Start participatie en planvorming Q3 2025	2027
1.3 Ecologische verbindingen in de stad versterken 2025	€ 130.000	Bijdragen aan beplanting herinrichting Seinhorst. Bijdragen aan het realiseren van kruidenlinten in de stad.	2026
1.4 Koele plekken 2025	€ 260.000	Budget wordt ingezet voor één koele plek uit de gebiedsagenda Bedrijventerreinen Zuidwest en één koele plek op het Jan Kortplein (Groeninitiatief 2023).	2026
1.5 Koele routes 2025	€ 1.300.000	In samenwerking met Programma Mobiliteit onderzoeken of kan worden aangesloten bij doorfietsroute naar Loosdrecht of bij herinrichting Bosdrift.	2027
1.6 Verwijderen zinloze verharding 2025	€ 130.000	Verwijderen zinloze verharding in de openbare ruimte. Net als in 2024 worden locaties vergroend. Daarnaast wordt dit budget benut voor extra vergroening bij herinrichtingen of initiatieven zoals de vergroening bij de herinrichting van Seinhorst.	2026

Lopende projecten uit 2023 en 2024

Project	Krediet Programma Groen	Toelichting	Jaar van realisatie (verwacht)
2.1 Kwaliteitsimpuls Oude Haven (2023)	€ 971.000	Het nemen van maatregelen tegen erosie op de hellingen. Voorbereidingsfase is gestart.	2027
2.2 Natuurverbinding Laapersveld (2023)	€ 210.000	Uitvoering afgestemd op aanleg Plan Huijdecopersweg: 2025 Q1.	2025
2.3 Vergroenen speelplekken 2024	€ 260.000	Sint Annastraat: besteksvorbereiding Dr.P.J.H.Cuypersplein: besteksvorbereiding Willibrorduslaan: voorbereiding van twee speelplekken gecombineerd. Besteksvorbereiding Laanstraat-Kruissteeg: besteksvorbereiding Mgr.v.d. Weteringstraat: voorlopig ontwerp gereed	2025
2.4 Ecologische verbindingen in de stad versterken 2024	€ 130.000	Plantsoen Eemnesserweg. Budget is toegevoegd aan budget investeringsprogramma en Beheer en Onderhoud. Uitvoering Q3&4 2025. Daarnaast wordt een deel van het budget ingezet voor bijdragen realiseren van kruidenlinten in de stad. Op verschillende locaties in het kruidenlint wordt een impuls gegeven aan de ontwikkeling van kruiden.	2025
2.5 Koele plekken 2024	€ 260.000	Budget is toegevoegd aan het budget voor de speelplekken aan het P.J.H.Cuypersplein en aan de Mgr. Van der Weteringstraat.	2025
2.6 Biodiverse vijvers 2024	€ 170.000	Van het budget voor biodiverse vijvers is 100.000 euro toegevoegd aan het budget voor het bewonersinitiatief rondom de Van Riebeeckvijver. Besteding van het resterende budget wordt afgestemd op acties uit het Watergebiedsplan van Waternet voor de Hilversumse stadsvijvers.	2026
2.7 Natuurinclusieve maatregelen 2024	€ 260.000	Een deel van het budget is ingezet voor voorgeschreven maatregelen in het kader van het pre-SMP. Het overige budget wordt gebruikt voor natuurinclusieve toevoegingen aan IHP-scholen van 2024 en 2025, eveneens als onderdeel van het pre-SMP.	2025

Project	Krediet Programma Groen	Toelichting	Jaar van realisatie (verwacht)
2.8 Nieuwegpark	€ 720.000	De planvorming voor herinrichting van het buurtpark start 2025. Uitvoering staat gepland in Q4 2025 – Q1 2026.	2026
2.9 Verwijderen zinloze verharding 2024	€ 130.000	Verwijderen zinloze verharding in de openbare ruimte. Deelname aan het NK Tegelwippen. Met het resterende budget uit 2024 worden tegels gewipt en worden locaties vergroend, zoals diverse plekken in het Kamrad en winkelcentrum Seinhorst.	2025

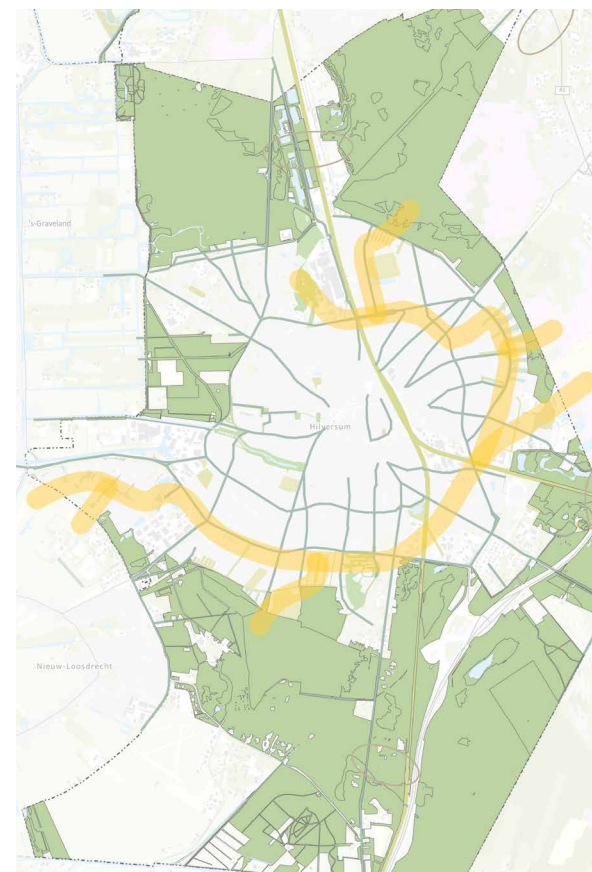
Projecten uitgelicht

Een aantal projecten uit bovenstaande projectenlijst verdienen een extra toelichting vanwege actuele ontwikkelingen en het belang voor de stad.

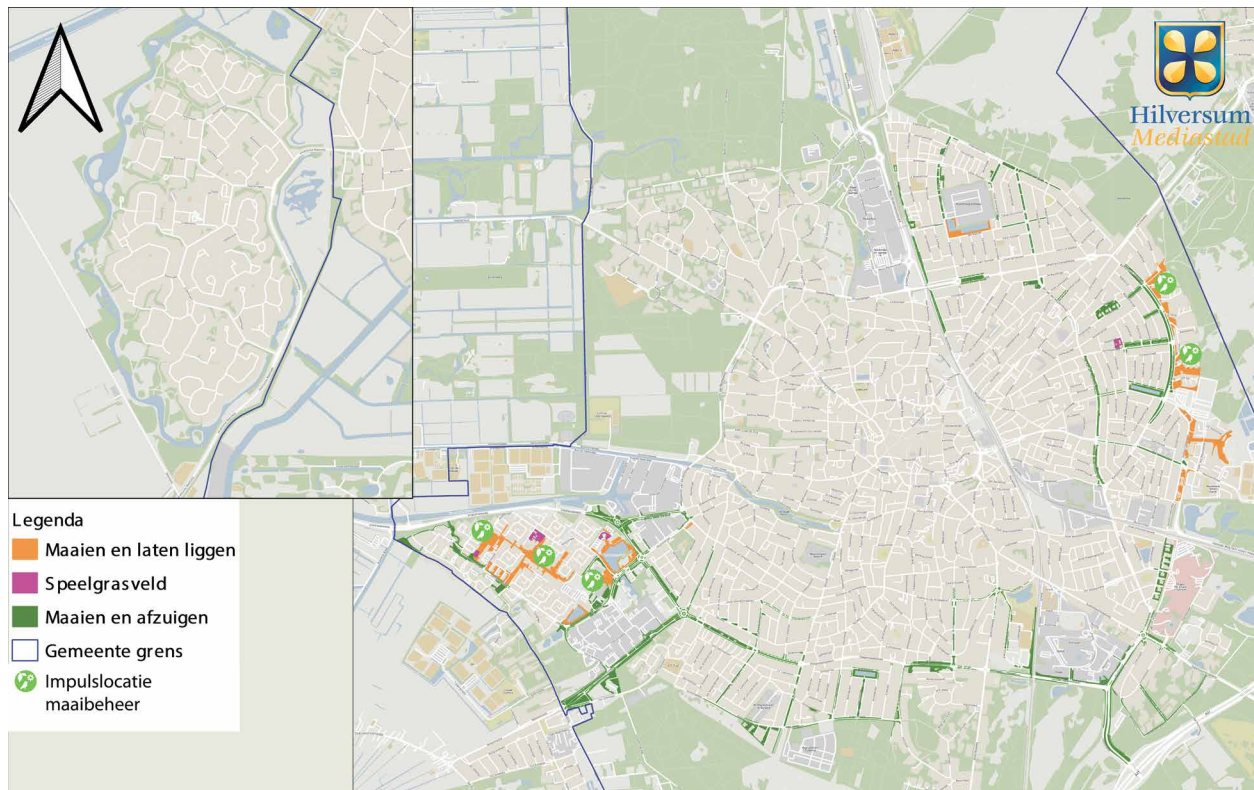
Versterken ecologische verbindingzones door uitbreiding bijvriendelijk maaibeheer (1.3 & 2.4)

Sinds 2021 maait de gemeente circa 420.000 m² gazons en bermen bijvriendelijk. Bijvriendelijk maaien betekent dat grasvelden of bermen niet meer dan 1-2 keer per jaar gemaaid worden zodat het leefgebied voor bijen en insecten verbetert. Het maaisel blijft 5 dagen liggen. Zo kunnen insecten uit het gemaaide gras kruipen en een veilige plek zoeken. Verder kunnen zaden uit de planten vallen en in de bodem achterblijven.

Dit jaar is het bijvriendelijk maaibeheer geëvalueerd en gekeken waar in Hilversum nog meer bijvriendelijk gemaaid kan worden. Enerzijds is het bijvriendelijk maaibeheer vanuit ecologisch oogpunt gemonitord, anderzijds is in de evaluatie ook gekeken naar de beleving van inwoners. Het algemene beeld op basis van de Hilversum Monitor is positief: meer dan 58% staat positief tegenover bijvriendelijk maaibeheer en 26% is neutraal. In de Meldingen Openbare Ruimte (MOR) valt op dat er evenveel klachten binnen komen als complimenten en verzoeken om op meer plekken minder te maaien. In Programma Groen is een kruidenlint vastgesteld (Afbeelding 1) zodat dieren en insecten van de heidegebieden via Hilversum naar andere gebieden kunnen bewegen.

Afbeelding 1 Kruidenlint in Hilversum

Afbeelding 2 Locaties bijvriendelijk maaibeheer en uitbreidingslocaties

Provincie Noord-Holland en de omgevingsdienst Noord-Holland Noord werkt aan een gebiedsgerichte aanpak en gebiedsvergunning voor de Wet natuurbescherming (nu onderdeel van de Omgevingswet). (inspanning 2. Natuurinclusief en klimaatbestendig bouwen, verbouwen en renoveren, zowel bij grote ontwikkelingen als door de particulier). De basis hiervoor is een soortenmanagementplan (SMP). In een SMP staan maatregelen, gedragsregels en afspraken om verduurzaming van gebouwen, ruimtelijke ontwikkeling, beheer en bescherming van beschermde dieren mogelijk te maken. Hierdoor vermindert de onderzoeksverplichting voor initiatiefnemers. Met deze aanpak wordt natuurinclusief bouwen, verbouwen en verduurzamen en het beschermen van dieren gemakkelijker voor inwoners. Geld wordt dan besteed aan fysieke maatregelen ter bescherming van vleermuizen, huismussen en gierzwaluwen, in plaats van aan onderzoeken naar deze dieren. In 2025 wordt tussen maart en september het benodigde ecologisch onderzoek voor een SMP uitgevoerd. Vervolgens wordt een SMP opgesteld. Halverwege 2026 zal dit ter besluitvorming aan de raad worden voorgelegd.

Het areaal bijvriendelijk maaibeheer wordt verdubbeld zodat het aantal ontbrekende schakels afneemt en de omvang van het kruidenlint groter wordt. De uitbreiding vindt plaats in de randen van de wijken Noord-Oost, Zuid en Zuid-West (Afbeelding 2). Hierdoor wordt het kruidenlint ecologisch robuuster en kunnen planten en dieren zich beter bewegen door Hilversum. In bijlage 3 staat meer informatie over de uitbreiding van het bijvriendelijke maaibeheer en de evaluatie.

Natuurinclusief bouwen (2.7)

Onder dakpannen en in spouwmuren leven vaak, zonder dat de bewoners het weten kleine vogels en vleermuizen. Werkzaamheden aan gebouwen, waaronder isoleren, kunnen de dieren en/of hun verblijfplaatsen vernietigen. Het verstoren van de dieren en het beschadigen van hun verblijfplaatsen is niet toegestaan, tenzij er aan specifieke voorwaarden wordt voldaan en/of er een natuurvergunning is. In programma Groen is opgenomen dat de gemeente samen met de

Landelijke aanpak natuurvriendelijk isoleren en Pre-SMP

Totdat de gemeente een gebiedsvergunning heeft op basis van een SMP zijn er 2 fasen te onderscheiden. Op dit moment geldt in Hilversum de Landelijke Aanpak Natuurvriendelijk Isoleren. In deze eerste fase mag een particulier opdracht geven om een grondgebonden woning te isoleren zonder vergunning, mits het isolatiebedrijf werkt volgens de voorwaarden van de methode [Natuurvriendelijk Isoleren](#) (NVI). De werkwijze natuurvriendelijk isoleren zorgt dat er tijdens isolatiewerkzaamheden geen dieren gedood worden en er ook na isolatie voldoende verblijfplaatsen voor deze dieren beschikbaar blijven. Zo kan de verduurzaming van woningen doorgaan, maar worden de kwetsbare diersoorten beschermd. De isolatiebedrijven zijn verantwoordelijk voor het compenseren van verblijfplaatsen voor huismussen en gierzwaluwen. De gemeente is verantwoordelijk voor het compenseren van kraamverblijven van vleermuizen. Voor alle andere werkzaamheden aan gebouwen dan isoleren, zoals sloop/nieuwbouw, geldt de [huidige procedure](#).

De tweede fase is een pre-SMP. Dit is een tijdelijke gebiedsvergunning. Ook onder deze tijdelijke pre-SMP gebiedsvergunning geldt de werkwijze Natuurvriendelijke Isoleren. Met deze tijdelijke gebiedsvergunning kunnen meer

particulieren tegelijkertijd hun woning isoleren dan onder de Landelijk Aanpak Natuurvriendelijk Isoleren. Terwijl het onderzoek om het SMP op te stellen wordt uitgevoerd, zal in 2025 een tijdelijke vergunning worden aangevraagd o.b.v. een zogenaamd pre-SMP.

In 2025 compenseren we kraamverblijven voor vleermuizen in Hilversum. Dit doen we met het project natuurinclusieve maatregelen (2.7) waarbij we onder andere het treffen van kraamverblijven bij scholen mogelijk maken.

In 2021 is het [beleid natuurinclusief bouwen](#) vastgesteld door de gemeenteraad. Dit beleid is opgenomen in Programma Groen. Toegezegd is dat het beleid in het najaar van 2025 geëvalueerd wordt. Aangezien er veel raakvlakken zijn met het op te stellen SMP wordt het evalueren van het beleid natuurinclusief bouwen bij het opstellen van het SMP meegenomen. De raad wordt hierover in 2026 geïnformeerd bij de besluitvorming over het SMP.

Koele Groene Routes (1.5)

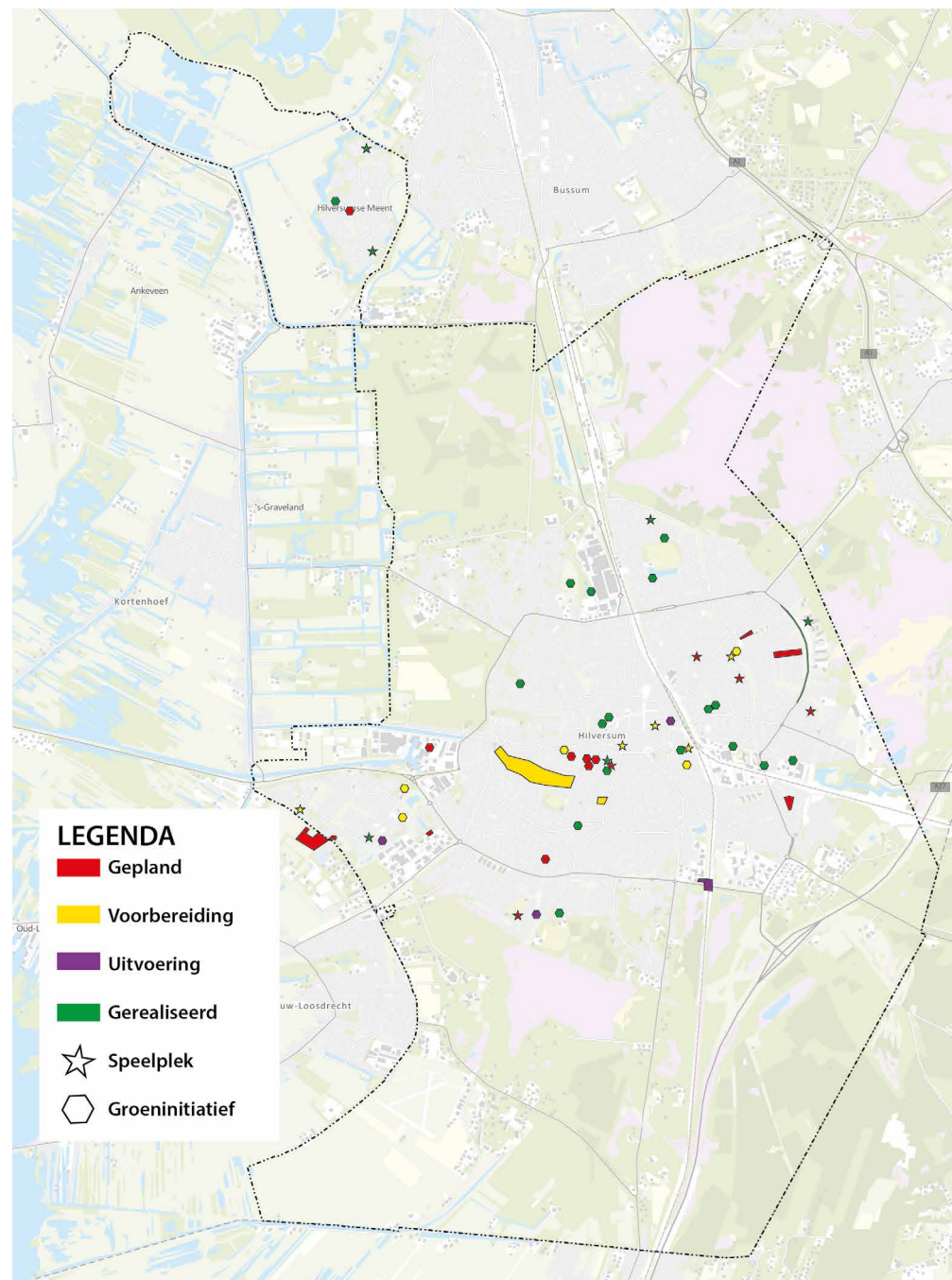
Een koele groene route is een boomrijke aantrekkelijke wandel- en fietsverbinding naar de koele plekken buiten de stad. Het Programma Groen heeft als doel gesteld om in elke windrichting ten minste één koele groene route te realiseren. In 2025 is budget beschikbaar voor de eerste koele groene route. Twee kansrijke tracés die op de planning staan zijn de doorfietsroute naar Loosdrecht en de herinrichting van de Bosdrift tussen de Boreelstraat en de Kolhornseweg. We onderzoeken welk tracé het meest geschikt is als koele groene route. Vanuit het Programma Groen investeren we mee om het betreffende tracé uit te voeren als koele groene route. Uitvoering van de koele groene route is afhankelijk van de desbetreffende projectplanning, naar verwachting in 2026.

Financiën

De uitvoering van de geplande projecten in 2025 past binnen de beschikbare budgetten. De praktijk is wel dat de uitvoering van de projecten meer tijd in beslag neemt dan vooraf aangenomen, hetgeen betekent dat de oplevering later is dan in het uitvoeringsprogramma staat genoemd. Het exploitatiebudget voor 2025 bedraagt € 420.000 en is op basis van de ervaringen van de afgelopen jaren verdeeld over acties en initiatieven, onderzoeken en communicatie. Het zwaartepunt ligt op groeninitiatieven en het vergroenen van particuliere tuinen (Steenbreek en NK Tegelwippen). Vertraagde groeninitiatieven worden in 2025 uitgevoerd.

Het opstellen van een Soortenmanagementplan (SMP) en het verkrijgen van een gebiedsvergunning wordt grotendeels bekostigd via een toegekende SPUK-regeling van € 370.360. De overige € 70.000 worden bekostigd vanuit de programma's Energietransitie en Groen.

Overzichtskaart met de stand van zaken eind november 2024 van de projecten en groeninitiatieven van Programma Groen. De kaart laat zien dat er veel wordt geïnvesteerd in het vergroenen van de meest versteende buurten in en rond het centrum.

Samenwerking

Om onze doelen op het gebied van Biodiversiteit, Klimaatadaptatie en Vitaliteit te behalen werken we samen. Interne samenwerking vinden we op gebied van circulariteit, met bijvoorbeeld struikroven (groen redden bij ontwikkelingen voor hergebruik) of stimuleren hergebruik van hout uit de omgeving in de openbare ruimte of in houtbouw. De samenwerking met het Sociaal Domein op het thema Vitaliteit willen we verder uitbouwen. Onze werkvelden overlappen doordat natuur bijdraagt aan een gezonde

omgeving en daarmee ook aan de gezondheid van onze inwoners. Hier liggen ook kansen voor het gezamenlijk benutten van gelden vanuit bijvoorbeeld het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorg Akkoord (IZA). Genoemde budgetten staan helaas wel onder druk.

Samenwerking vindt niet alleen plaats binnen de gemeentelijke organisatie maar ook met partners uit de stad, zoals Omgevingseducatie,

Hilversum100 en het Duurzaamheidscentrum Hilversum. Ook de groene netwerken (van inwoners) die afgelopen jaren zijn opgebouwd ondersteunen en koesteren we. Daarnaast onderzoeken we in 2025 de mogelijkheden tot samenwerking met woningcorporaties, die een groot aandeel hebben in het grondbezit van Hilversum.

Betrekken inwoners en organisaties

Stimuleren groeninitiatieven

Ook in 2025 werken we mee aan groene initiatieven uit de samenleving. Een deel van de initiatieven van 2024 is nog in uitvoering. In 2025 zetten we een gedeelte van het exploitatiebudget open voor nieuwe initiatieven. Daarnaast investeren we dit jaar weer in stevige groene (buurt)netwerken.

Geveltuinen en voortuinen komen steeds meer in het nieuws vanwege hun grote waarde voor de [biodiversiteit](#). Het belang van geveltuinen dragen we uit en aanvragen blijven we ondersteunen. We zetten Steenbreek voort en faciliteren wegens succes ook dit jaar de tegeltaxi, waardoor inwoners gestimuleerd worden om tegels uit hun tuinen te verwijderen. We zullen als gemeente ook weer deelnemen aan het NK Tegelwippen. De samenwerking met woningcorporaties bouwen we verder uit. Bij mutaties (nieuwe huurders) wordt gekeken op welke manieren we samen kunnen werken op het groen houden of maken van de tuinen.

Uitdeelactie boompjes en hagen

Om inwoners te stimuleren hun tuin te vergroenen en bij te dragen aan de doelen van het Programma Groen kunnen inwoners in 2025 weer inschrijven voor een inheems boompje of voor 2 meter gemengde haag voor in de eigen tuin. De aangeboden soorten worden gekozen op basis van beschikbaarheid en op basis van geschiktheid voor een kleine stadstuin, dakterras of balkon.

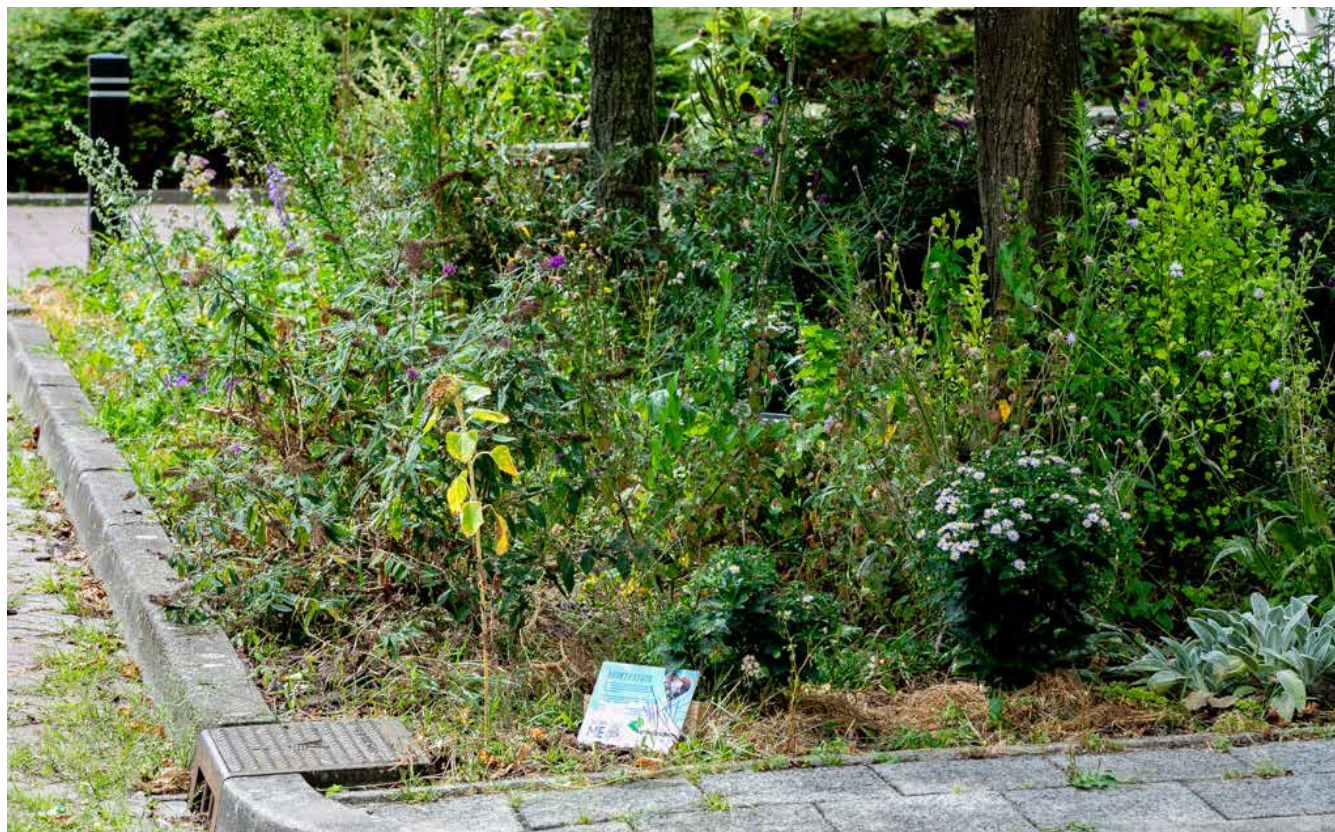
Communicatie

Het informeren en stimuleren van de inwoners, instanties en ondernemers van Hilversum onder de noemer “Groen in Beweging” blijft ook in 2025 een belangrijke pijler van het Programma Groen. De drie doelen — biodiversiteit, klimaatadaptatie en vitaliteit — blijven een prominente rol spelen in de communicatie over Programma Groen.

Campagne

Een deel van het exploitatiebudget wordt ingezet voor communicatie. Naast actuele informatie over de overkoepelende boodschap en de projecten op de website Bouwen aan Hilversum en de nieuwsbrief “Groen in Beweging” staat er voor 2025 één communicatiecampagne gepland waarvoor we de slogan “Groen in Beweging” aanhouden.

Niet alleen binnen de organisatie wordt samengewerkt. Aandacht voor klimaat en een gezonde stad begint bij de jeugd. Omgevingseducatie weet de jeugd te bereiken. Ook het Duurzaamheidscentrum is een belangrijke plek voor communicatie en uitwisseling.

Monitoring

Omdat de monitoring recent is begonnen kunnen de gegevens nog niet worden gebruikt om trends en effecten in beeld te brengen. Om trends en effectmetingen te kunnen vaststellen zijn immers meerdere jaren aan data nodig. In 2026, het eerste evaluatiemoment van Programma Groen, hebben we genoeg gegevens om voor de meeste

indicatoren de trends en daarmee de eerste effecten van het Programma Groen in beeld te kunnen brengen.

In het komende jaar werken we verder aan een Dashboard Programma Groen om inzichten makkelijker te kunnen inzien en delen.

Andere projecten en het Programma Groen

Buiten de projecten die staan genoemd in het Uitvoeringsprogramma Groen 2023-2026 is in projecten, investeringsprogramma's en gebiedsagenda's vanuit het Programma Groen inhoudelijk ondersteund, zodat ook die ontwikkelingen bijdragen aan een groen

en gezond Hilversum voor mens en dier. Voor 2025 staat de start van 22 uitvoeringsprojecten gepland. In de planvorming wordt vanuit het Programma Groen inhoudelijke inbreng geleverd. De bijdragen aan de doelen van het Programma Groen variëren van het vergroenen van

wegbermen (klimaatadaptatie), het aanbrengen van meer gelaagdheid in beplanting (biodivers inrichten) tot het voor kinderen meer beleefbaar maken van groen.

Projecten 2025	Vergroten Biodiversiteit	Klimaat-adaptief inrichten	Zorgen dat groen bijdraagt aan vitaliteit
Vervangen beschoeiingen Groengordel Hilversumse Meent			
Trompenbergerweg en Jacobus Pennweg - verbreden groene bermen			
Steijnlaan, Bothalaan, Trompenbergerweg – toevoegen bermen			
JP Coenstraat, Cornelis Evertsenstraat, Jan van Galenstraat en Piet Heinstraat – aanplant bomen			
Birkenheuvelweg – vervangen bomen			
Wolvenlaan, Gazellestraat en 't Zand – vervangen bomen, herstellen boomstructuur			

Projecten 2025	Vergroten Biodiversiteit	Klimaat-adaptief inrichten	Zorgen dat groen bijdraagt aan vitaliteit
Stroeslaan – vergroenen en aanplant extra bomen			
Berlagelaan – bomen aanplanten in middenberm en creëren bermen langs de buitenzijde van de rijweg waar de bestaande bomen staan			
Jacobs Catsstraat en Boreelstraat – vervangen bomen			
Bosdrift – verbeteren standplaats bestaande bomen			
Elzenlaan – vervangen bestaande bomen			
Kwaliteitsimpuls winkelcentrum Seinhorst – vervangen verharding door groen			
Herinrichting Oude Torenstraat – vervangen verharding door groen			
Eemnesserplantsoen – omvormen en vergroenen			
Zeedijk vergroenen – plantenbakken plaatsen			
Diverse plantsoenen Hilversumse Meent			

Projecten 2025	Vergroten Biodiversiteit	Klimaat-adaptief inrichten	Zorgen dat groen bijdraagt aan vitaliteit
Plantsoenen Eikbosserweg - Kolhornseweg			
Ludgeruslaan			
Plantsoen Franciscusweg thv 247			
Spinozahof			
Kapittelweg			
Middenberm Diependaalselaan tussen Adm. De Ruyterlaan en Bosdrift			
Doorfietsroute naar Loosdrecht			

Hilversum
Mediastad

Bijlage Evaluatie bijvriendelijk maaibeheer en toelichting uitbreiding

Aanleiding

In 2021 is het bijvriendelijk maaibeheer uitgebreid om zo biodiversiteit in Hilversum te stimuleren en de overlast van eikenprocessierups te verminderen. De gemeenteraad is hier op 21 april 2021 over geïnformeerd met een [raadsinformatiebrief](#). Sinds 2021 wordt 300.000 m2 bestaand areaal met extensief beheerd gras op een andere wijze gemaaid (natuurlijker) en wordt nog eens 121.100 m2 gazons en bermen aangepast naar natuurlijker beheer.

In Programma Groen is een kruidenlint vastgesteld (zie afbeelding 1) zodat dieren en insecten van de heidegebieden via Hilversum naar andere gebieden kunnen bewegen. Voorgesteld wordt om het areaal bijvriendelijk maaibeheer verder uit te breiden zodat het aantal ontbrekende schakels afneemt en de omvang van het kruidenlint groter wordt. Hierdoor wordt het kruidenlint ecologisch robuuster.

Afbeelding 1 Kruidenlint in Hilversum

Evaluatie huidig extensief maaibeheer

In 2021, 2022 en 2024 is de vegetatieontwikkeling gevolgd op 19 plekken in Hilversum. Op deze locaties werd 1 of 2 keer per jaar bijvriendelijk gemaaid. Van de generieke lijst met 83 soorten die het grootste aantal bijen (en zweefvliegen) aantrekken worden er anno 2022 15, in 2021 19 en in 2024 27, aangetroffen in de onderzochte plantsoenen.

Uit de evaluatie komt naar voren dat op 4 locaties de vegetatie goed ontwikkeld is. Dit zijn in het zuiden de berm naast de spoorlijn naar Utrecht, het talud langs de Diependaalselaan en de berm langs de Loosdrechtseweg; en in het noorden de berm van de Mies Boumanboulevard. Deze locaties fungeren als bronlocaties voor de verdere verspreiding van kruiden in Hilversum. In 2024 zijn ook parasitaire planten op grassen gevonden zoals ratelaar wat aangeeft dat de vegetaties zich goed ontwikkelen.

Op andere locaties is de gewenste vegetatie nog niet ontwikkeld. Dat komt doordat er weinig zaden in de bodem zitten en grassen dominant zijn waardoor kruiden onvoldoende kunnen opkomen. Op deze plekken kan het 10-15 jaar duren voordat het gewenste beeld ontstaan is. Op sommige locaties is de afgelopen jaren een impuls aan de vegetatieontwikkeling gegeven door of bij te zaaien of af te plaggen en in te zaaien. De laatste methode levert het snelst goede resultaten op omdat grassen direct onderdrukt worden.

Inwoners staan positief tegenover het natuurlijk ogend groen. In 2020 stond 57,5% van de Hilversummer positief tegenover natuurlijk ogend groen, en 25,6% stond hier neutraal tegenover. Deze percentages zijn vergelijkbaar gebleven sinds het bijvriendelijk maaien. In 2023 staat 58,4% van de Hilversummers positief tegenover natuurlijk ogend groen en 26,1% staat hier neutraal tegenover. Kortom Hilversummers steunen het bijvriendelijk maaibeeld. (bron: Hilversum monitor)

In 2019 en 2020 heeft de gemeente jaarlijks tussen de 13-18 Meldingen Openbare Ruimte (MOR) gekregen. Deze meldingen gaan over stukken gazon die vergeten zijn te maaien, de vraag om vaker te maaien, hondenpoep op gazons, maar ook inwoners die vragen of er minder gemaaid kan worden voor bijen en vlinders. Sinds het bijvriendelijke maaien in 2021 heeft de gemeente jaarlijks 12-18 MOR meldingen gekregen over maaien. Deze meldingen gaan over overhangende beplanting bij paden, een toename van hondenpoep die niet wordt opgeruimd, het niet kunnen uitlaten van honden, toename hooikoorts, zorgen over teken en het er onverzorgd uit zien. Maar ook inwoners die vragen of stukken in hun buurt ook minder gemaaid kunnen worden. Het aantal meldingen is vergelijkbaar, alleen kosten nu sommige meldingen meer tijd om af te handelen omdat uitgelegd moet worden waarom er minder gemaaid wordt om begrip te krijgen voor het minder maaien. Van de eerste ring externe stakeholders en individuele groenliefhebbers krijgt de gemeente veel complimenten over het bijvriendelijk maaien.

Maaibeheer en gezondheid

Bewegen: Overhangende beplanting bij paden wordt voorkomen door een halve meter langs paden frequenter te maaien. Stukken vaker maaien zodat kinderen en volwassenen kunnen voetballen en bewegen is altijd bespreekbaar, zolang de ecologische functie van het kruidenlint kan blijven bestaan.

Eikenprocessierups: De eikenprocessierups heeft sinds 2021 voor minder overlast gezorgd. Landelijk nam het aantal eikenprocessierupsen, en daarmee de overlast, de afgelopen jaren sterk af. De vraag is wanneer de populatie weer gaat stijgen. Hiervoor volgt de gemeente de updates over plaagdruk die gedeeld worden via processierups.nu. Het stimuleren van de natuurlijke vijanden door minder te maaien blijft de meest effectieve manier voor het bestrijden van de eikenprocessierups. Het is aannemelijk dat de uitbreiding van het maaibeheer leidt tot een toename in natuurlijke vijanden en daarmee plaagonderdrukking van de eikenprocessierups.

Hooikoorts: Pollen in de lucht die hooikoorts veroorzaken komen van grassen, bomen en kruiden. Door hogere temperaturen (door klimaatverandering) begint het bloeiseizoen eerder, duurt het langer en zijn er meer pollen. Sommige personen ervaren juist meer hooikoorts na een maaibeurt, anderen juist als het gras blijft staan. Op de lange termijn zal de uitbreiding van het maaibeheer leiden tot een hogere biodiversiteit in verschillende kruiden en neemt de hoeveelheid grassen af. Door deze toename in variatie neemt de allergeniciteit van beplanting af en daarmee de intensiteit en/of het voorkomen van hooikoorts. In de periode dat gazons kruidenrijker worden kan er tijdelijk meer last zijn van hooikoorts omdat de vegetatieontwikkeling lastig te sturen is. Er is op dit moment nog geen handelingsperspectief over hoe om te gaan met planten die hooikoorts veroorzaken en biodiversiteit stimuleren.

Uitbreiding extensief maaibeheer

Kaart 1 laat de uitbreiding van het bijvriendelijk maaibeheer zien. Het gaat om een verdubbeling van areaal. Bij de uitbreiding van het bijvriendelijk maaibeheer kan plekken het maaisel niet een aantal dagen blijven liggen. Op deze smallere bermen wordt het maaisel direct opgezogen omdat anders op de rijbaan waait en voor rommelige en onveilige situaties zorgt. Hierdoor krijgen zaden en insecten minder kans om uit te zaaien of te vluchten.

Op locaties bij kruisingen wordt er vaker gemaaid zodat het zicht niet belemmerd wordt. Ook wordt de eerste halve meter naast paden vaker gemaaid zodat er geen onveilige situaties ontstaan door overhangend groen.

Verbeteren kwaliteit kruidenrijk grasland en ruigtes

Om de biodiversiteit te stimuleren is het belangrijk dat de gazons zich door minder te maaien op afzienbare tijd ontwikkelen tot kruidenrijke graslanden. Hoe snel deze verandering plaats vindt hangt af van de zaden in de bodem en nabijheid van bronpopulaties. Op sommige plekken kan dit 10-15 jaar duren als er geen impuls gegeven wordt met afplaggen, inzaaien of bijzaaien. Onderzoek op andere locaties laat zien dat alleen verschraling (minder maaien, en maaisel afvoeren) niet leidt tot het gewenste resultaat. Daarom is het wenselijk om op een aantal plekken de vegetatieontwikkeling een impuls te geven zodat deze zich sneller ontwikkelt tot bloemrijk grasland. Op kaart 1 zijn de locaties aangegeven waar we een impuls geven door afplaggen en inzaaien.

De stadsranden staan in directer contact met het Goois Natuurreservaat. Daarom moet er voorzichtig omgegaan worden met het inzaaien van locaties in de stadsranden. Inzaaien kan namelijk bijdragen aan een verlies van inheemse wilde planten en bijbehorende insecten.

Beheer invasieve exoten

Door het minder maaien krijgen invasieve exoten meer de kans om uit te groeien. Daarentegen neemt de kans op verspreiden van zaden door maaien juist af. In Hilversum gaat hierbij om de Japanse Duizendknoop, Reuzenberenklauw, Ambrosia en Reuzenbalsemien. Er wordt geen vergroot risico gezien in invasieve exoten die actief beheerd moeten worden.

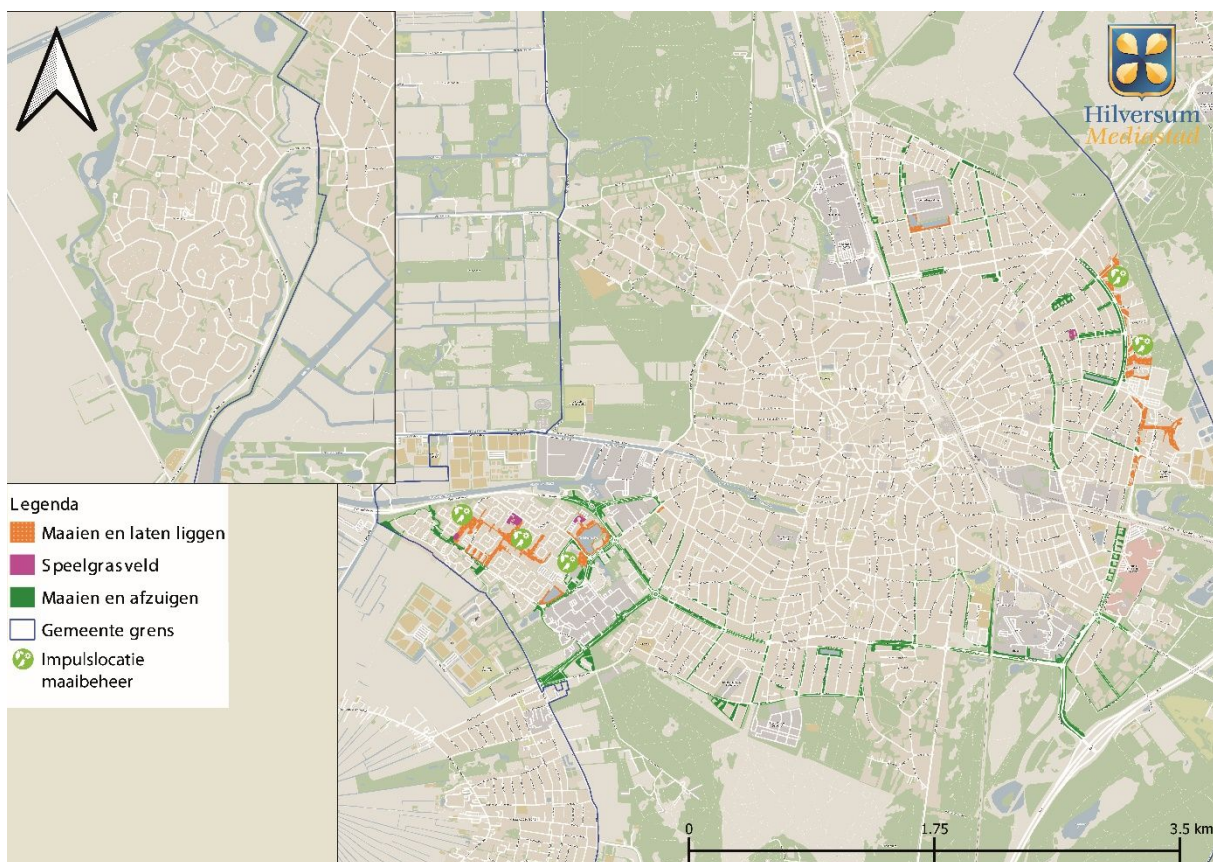
Financiën

De afgelopen 3 jaar is gebleken dat bijvriendelijk maaibeheer binnen de beschikbare financiële middelen uitgevoerd kon worden. De verwachting is daarmee dat de voorgestelde verdere uitbreiding van het bijvriendelijk maaibeheer ook binnen de beschikbare financiële middelen uitgevoerd kan worden.

In programma Groen zijn met het project 'versterken ecologische verbindingen' middelen gereserveerd voor het uitbreiden van het kruidenlint door minder maaien. Deze middelen worden gebruikt voor het geven van impuls op de locaties aangegeven op kaart 1.

Communicatie

Het verder uitbreiden van het bijvriendelijk maaibeheer gaat een ander beeld geven in bermen en gazons. Bewoners en andere partijen kunnen verrast worden door dit veranderende beeld in de openbare ruimte. Sommigen ervaren dit als rommelig, of soms zelfs als last. Anderen kijken er met plezier naar. Beide (doel)groepen hebben behoefte goed voorgelicht te worden. Daarin is het belangrijk dat de gemeente Hilversum actief communiceert over waar en waarom er anders gemaaid wordt. De communicatie richt zich op het belang van biodiversiteit en hoe het insectvriendelijk maaibeheer daaraan bijdraagt. In de communicatie zetten we tevens het onderwerp maaibeheer weg onder het kernverhaal van Programma Groen. Dit is in de communicatie naar bewoners die het rommelig vinden essentieel. De "groenliefhebbers" (stakeholders) daarentegen hebben behoefte aan verbinding; zowel letterlijk het groene lint te zien groeien, alsmede het gevoel van samenwerking mee te krijgen. Er zal via Raadhuis aan Huis, de gemeentewebsites en met borden met QR-codes op een aantal strategische plekken informatie worden verstrekt over bij- en insectvriendelijke bermen.

Kaart 1 Uitbreiding extensief maaibeheer en impulslocaties